

خوشه‌های معرفت

حجة الاسلام و المسلمين قربانعلی مرادپور

سرشناسه : مرسلی، قربانعلی، ۱۳۲۲ -
 عنوان و نام پدیدآور : خوشه‌های معرفت/ قربانعلی مرسلی.
 مشخصات نشر : ابهر: البرز ابهر، ۱۳۹۴.
 مشخصات ظاهری : ۱۶۰ ص.
 شابک : ۵۵۰۰۰ ریال: 978-964-90730-4-0
 وضعیت فهرست : فیا
 نویسی :
 موضوع : شعر فارسی- قرن ۱۴
 رده بندی کنگره : PIR ۸۲۰۳ ۱۳۹۴ ۹ خ ۴۸۶۲ ر/
 رده بندی دیویی : ۶۲/۱۱۸
 شماره کتابشناسی ملی : ۳۹۸۳۶۷۹

خوشه‌های معرفت

ناشر	البرز ابهر
چاپخانه	شقایق
گردآورنده	فصلی مرسلی
ناظر چاپ	محمّد مرسلی
شمارگان	۵۰۰
نوبت چاپ	اول
شابک	۹۷۸-۹۶۴-۹۰۷۳۰-۴-۰
قیمت	۵۵۰۰ تومان

نشانی: ابهر خیابان آیت اله طالقانی جنوبی، روبروی مخابرات، کوچه مهر
 تلفن های تماس: ۰۲۴۲۵۲۴۵۳۳۹ - ۰۹۱۹۷۴۸۱۰۴۸

فهرست

۳۶ / حساب رسی	مقدمه / ۱۰
۳۸ / حرمت همسایه ۱	مقدمه ی رزلف / ۱۱
۴۰ / حرمت همسایه ۲	
۴۲ / حرمت همسایه ۳	
۴۳ / حق مادر	مَثَلِ دنیا / ۱۶
۴۴ / عیب خود	مثل دنیای / ۱۷
۴۵ / اثر دعا	به جای حج / ۱۸
۴۸ / سخاوت	اطعام گرسنه / ۲۰
۵۰ / سرء قان	بگذر تا بگذرند / ۲۱
۵۱ / مقام علم	سزای خود بینی / ۲۳
۵۲ / سزای عمل ۱	دست نیافتنی ها / ۲۴
۵۴ / سزای عمل ۲	کلید شر / ۵۲
۵۷ / حلال و حرام	یتیم نوازی / ۲۷
۵۸ / راز تندرستی ۱	عمل اندک / ۲۹
۵۹ / تندرستی ۲	گناه غیبت / ۳۰
۶۰ / حق هم صحبت	خوش گمانی به خدا / ۳۱
از مرگ گریزی نیست / ۶۲	علم بی فایده / ۳۳

دروغ مصلحت آمیز به ز راست

فتنه انگیز / ۱۰۷

پذیرش دین / ۱۰۹

اسلام دین اعتدال / ۱۱۰

برخورد با ستم گران / ۱۱۴

قضا و قدر / ۱۱۵

گریستن بر سید الشهداء (ع) / ۱۱۷

برآوردن حاجت مؤمن / ۱ / ۱۱۸

برآوردن حاجت مؤمن / ۲ / ۱۲۰

اثر لقمه حلال / ۱ / ۱۲۲

اثر لقمه حرام / ۲ / ۱۲۳

پرهیز از پر خوری / ۱۲۵

پذیرش رأی صواب / ۱۲۶

هر چه کنی به خود کنی / ۱ / ۱۲۸

هر چه کنی به خود کنی / ۲ / ۱۲۹

تدبیر / ۱۳۱

حق چشم / ۱۳۴

زمینه تهمت / ۱۳۶

دخالت بی جا / ۱۳۷

نه زبانه تر / ۱۳۸

ارزش دانش / ۱۳۹

فرزند صالح / ۱۴۱

شرمساری بهتر از خود پسندی / ۱۴۲

محروم نکردن مسکین / ۱۴۳

نومید نباید بود / ۱۴۵

غلبه رحمت / ۱۴۹

حکایت مرد عابد مجبول / ۱۵۱

از مرگ گریزی نیست / ۲ / ۶۳

پرهیز از دروغ / ۶۵

مال یتیم / ۶۶

عیب جوئی / ۶۸

قدر وقت / ۶۹

احترام دوست / ۷۰

سخن چین دروغ گو / ۷۲

فرو خوردن خشم / ۱ / ۷۳

فرو خوردن خشم / ۲ / ۷۵

گرفتار مال / ۷۵

افشای راز / ۷۷

نتیجه حقه / ۷۸

احترام به پدر / ۱ / ۸۰

احترام پدر / ۱۱

علاج بیماری / ۱۴

فضل خدا / ۸۵

سودا گران نیکو کار / ۸۷

جواب لطف و محبت / ۱ / ۸۸

جواب محبت / ۲ / ۹۱

ستار العیوب / ۹۴

نتیجه حسد / ۹۶

مهربانی با کودکان / ۹۸

برخورد با کودکان / ۹۹

دوستی برای خدا / ۱۰۰

سخن حکیمان / ۱۰۱

ارزش سخن / ۱ / ۱۰۴

ارزش سخن / ۲ / ۱۰۵

عشق و شباب و رندی مجموعه مراد است
چون جمع شد معانی گوی بیان توان زد
"حافظ"

قاعده بر این است که شاعر پس از مشخص نمودن هدف و موضوع به دنبال کلمات و الفاظ می رود و تا به کمک قالب نوشتاری و استخدام واژگان مقصود خود را بیان نماید. اما گاهی اوقات پشوانه اندیشه و تفکرات نویسنده یا شاعر آنقدر متعالی و دور از دسترس انسان های معمولی و عادی است که او (شاعر یا نویسنده) قادر نیست به راحتی و روشنی، اندیشه ی خود را بر قلم آورد و آنچه را که مد نظرش می باشد بر روی کاغذ ثبت و ضبط نماید. به قول نظامی «بکر معانیم که همتاش نیست - جامعه به اندازه بالاش نیست» و حقیقتاً نیز بسیاری از امورات و اندیشه ها در قالب شعرونثر نمی گنجد و هر مقوله ای را نمی توان بر سطور کاغذ نگاشت. در این جاست که شاعر و نویسنده ماهر و چیره دست، دست به ابتکار و خلاقیت زده، ابزار قدرتمند دیگری را برای بیان ذهنیات خود به کار می گیرد.

نا گفته پیدا است که زبان، جانشین حقایق و ترجمان معناهاست، و آن گاه که کاربرد توصیفی امورات و پدیده‌ها مدّ نظر باشد با زبان توصیفی، و آن زمانی که قاعده مندی علمی مدّ نظر باشد زبان علمی، اما وقتی که نگرش نمادین پدیده‌ها و امورات مورد نظر قرار می‌گیرد از زبان «تمثیلی» استفاده می‌شود.

رسا ترین و عالی ترین زبانی که می‌تواند معارف عقلی و مفاهیم معنوی را برای مردم تبیین نماید، زبان تمثیلی است به ویژه آن هنگام که مقصود ثانویه ای چون حلیم و تربیت دینی و مذهبی هدف اصلی و هسته‌ی بنیادین موضوع و مطلب باشد. نظر نگارنده در گستره‌ی تاریخ بشری تمثیل و استفاده بجا و مناسب از زبان تسلیم بهترین روش فهمیدن و فهماندن به خرد و کلان بوده و هست. به نحوی که معارف حیات بخش قرآن مجید در شیوه‌ی تربیتی خود، ضمن بهره برداری از سایر شیرها (قیاس و استقرا) از مثال‌های نغز و داستان‌های شیرین نیز استفاده کرده است تا احساسات خواننده و شنونده را برانگیزد و باورهای وی را اصلاح کند. همان‌گونه که در آیه ۲۷ سوره زمر می‌فرماید «وَلَقَدْ ضَرَبْنَا لِلنَّاسِ فِي هَذَا الْقُرْآنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ»؛ (همانا ما در این قرآن برای هدایت مردم از هر گونه مثل‌های روشن آورده‌ایم تا آن‌ها پند گیرند).

از آنجایی که تمثیل معمولاً ساختاری داستانی دارد و عموماً به داستان در نهاد بشر امری فطری است. و یا به عبارت دیگر این علاقه اکثراً در رده و هیچ کس آنرا در مکتب و در مدرسه نیاموخته است. یعنی پیر و جوان، غنی و فقیر، زن و مرد و... در تمام زمان‌ها و مکان‌ها به قصه علاقه مند بوده و هستند و بی شک مانند سایر امور فطری ممکن است بنا به عللی دچار ضعف و سستی شود اما هرگز از بین نخواهد رفت. از طرفی با عنایت به اینکه سرشت آدمی از اینکه آماج تیرهای پند و اندرز واقع شود ناخرسند است، تمثیل با بیانی غیر مستقیم و کنایی از تلخی، ناخوشایندی و گزند موعظه و پند می‌کاهد و آن را در لباسی خوشایند و قابل

پذیرش جلوه گر می سازد. همچنین باید اعتراف نمود که تمثیل معمولاً معانی انبوه را در شکلی موجز و خلاصه بیان وارائه می نماید و درست به همین لحاظ کمتر موجب خستگی و ملال مخاطب می گردد.

سخن آخر اینکه شاعر یا نویسنده ای که از تمثیل برای پروراندن و انتقال معنی ذهن خود استفاده می کند در واقع با این روش نیمی از انتقال پیام را عهده دار می گردد. باقی را به عهده ی شنونده و مخاطب می گذارد و جستجو و کند و کاو ذهنی برای یافتن حلقه های مفقوده این تصویر سازی زیبا، سبب التراز ادبی می گردد. باید اذعان نمود تمثیل در فرهنگ بشری فراتر از حدود و ثغور حاکمی - مروج روحیه تسامح - نقطه اشتراک است به ترتیبی که هیچ بنی بشری آن را محل مناقشه نمی داند. تمثیل با بهر گرفتن از محدوده ی وسیع مجاز به زبانی مشترک و جهانی نزدیک شد. گزینشگر و منعکس کننده ی احساسات و تجربه های مشترک بشری می شود. هر کس با شدن آن شرایط ویژه ی خود را با آن مقایسه می کند و خود را در آن سهم و شریک می داند. به دلیل همین ویژگی است که کتب آسمانی و معلّمان و مربیان بشریت به این شیوه روی آورده اند.

مقدمه

«هرچه گفتیم جز حکایت دوست»

"سعدی"

مجموعه ای که پیش روی شما عزیزان قرار دارد «خونهای معرفت» اثر طبع روان و ذوق سرشار حضرت حجت السلام والمسلمین حاج شیخ قربانعلی مرسلی متخلص به «برهان» که در قالب مثنوی سروده شده است. و در حقیقت آنچه که صدراً به آن پرداخته شد (تمثیل و زبان تمثیلی) فتح بابی بود جهت معرفی این اثر فخیم و ارزشمند که الحق و الانصاف شیرین، گوارا و دلچسب و آموزنده است.

کتاب «خوشه های معرفت» متشکل از هشتاد و سه حدیث اخلاقی، دینی و اجتماعی از پیامبر و ائمه علیهم السلام و به مناسبت هر حدیث یک حکایت شیرین و آموزنده است. همان گونه که اشاره شد برهان ملبس به لباس روحانیت بوده و تعلیم و آموزش با پوست، گوشت و استخوان او عجین گشته است و از باب اینکه پیران را شایسته ی آن است که در پند و اندرز جوانان خاصه آنان که مشتاق متخلف شدن به اخلاق نیکو و طی طریق سعادت دنیوی و اخروی می باشند، بکوشد و آنچرا که در خشت خام میبیند، سایه روشنی از زیبایی های فصاحت، بلاغت، آریه های ادبی در آینه ی دل آنان بتاباند و حاصل تجارب چندین دهه ی خود، که به نفع جوانی کسب نموده است را در اختیار ایشان بگذارد و سعی نماید که مفهوم «لَنْ يَجُزَّكَ الْكَلْبُ الْمَجْرَبُ حَلَّتْ بِهِ النِّدَامَةُ» را به صورت عملی در طبق اخلاص گذاشته و به آنها بنمایاند. این ابتکار خلاقانه و کم نظیر که توسط شاعر گرامی (برهان) به شکل عام و ادب تقدیم گردیده است آنگاه حلاوت و شیرینی خود را صد برابر و مزارع بار نشان می دهد که خواننده مشاهده می نماید، داستان هایی که بیان گردیده است، منشاء حدیث و روایت دارد و این خرمن گردآوری شده به وسیله ی (برهان) عزیز از نباشد شدن سُنبل های علم «لَدُنِّي» انبیاء و ائمه ی اطهار علیهم السلام تشکیل گردیده و بیاضاح بعد از ابهام و یا قابل فهم نمودن و گشودن اصرار نهفته در کلام آنان برای استفاده ی عموم میباشد. باید اذعان نمود خواننده ی اشعار برهان در مجموعه ی خاص در بسیاری از موارد برای اینکه مفهوم اصلی و «دانه ی معنی» داستان را دریافت نماید آنچنان آمادگی پیدا میکند که پس از قرائت آن موضوع اصلی به یک آرامش روحی و روانی ویژه ای دست میابد و احساس سبکی و راحتی می نماید و این نیست مگر به واسطه ی مهارت و استادی «برهان» و تجربه ی او در تعلیم و تربیت یعنی مسائل پیچیده و غامض را با زبانی عادی و با کلمات معمولی آنچنان بیان مینماید که در نگاه اول برای خواننده این تصوّر ایجاد میگردد که در این نوشتار صبغه ی

هنری، علمی و ادبی چندانی وجود ندارد، اما آنگاه که در مقام آزمایش و عمل برآید متوجه این نکته خواهد شد که آوردن و ساختن آن بسیار دشوار می باشد. مصداق عینی «سهل و ممتنع» در همینجا معنی پیدا میکند. اشعار «برهان» جوششی است، نه کوششی و این موضوع با توجه به پشتوانه ی علمی، بلوغ فکری و اندیشه ی عامدانه ای که بر کلیت اثر حاکم می باشد لطافت، جذابیت و دلنشینی اشعار را مضاعف نموده است و از آنجایی که اشعار و ابیات این مجموعه از چاشنی، تخیل، مواظف و احساسات شاعرانه نیز بهره ی کافی و وافی را برده است در نوع خود اگر بی نظیر نباشد حتما کم نظیر می باشد. در بسیار از جاهای کتاب وقتی که نگرشی سنباطی به مفاهیم و مضامین ابیات «خوشه های معرفت» اعمال میکنیم، برهان را - ندری دلسوز می یابیم که به فرزندان خود پند و اندرز می دهد و آنچنان این - س وجود خواننده عجیب و آمیخته می شود که «برهان» را «ندیده چون دیده دوست می دارد» و تنین کلامش، ابهت پیامش و صداقت مرامش را به جان پذیرا می شود. - و ن او «برهان»، «سخنش از دل برخاسته و ناچار به دل خواهد نشست». همنشینی و مجامعت با «برهان» باعث شده است که بیشتر از دیگران به زوایای ذهنی، تفکرات و - ملات روحی او واقف شوم. هر گاه صحبت از معانی تغزلی و عاشقانه باشد او را - ا مادم. ماهر در نوع ادبی غنایی در میابیم. آنچنان در پیچ و خم کوچه های عشق و عاشقی هنرنمایی می کند که ناخودآگاه او را شاخص در ادبیات غنایی به حساب می آوریم. و آنگاه که به فراخور موضوع در انواع دیگر ادبی به آفرینش اثر می پردازد جداً او را جزو سرآمدان آن نوع ادبی احصاء خواهیم نمود.

«آنچه خوبان همه دارند (برهان) به تنهایی دارد.» گذشته از اینکه به نظر نگارنده تمام آثار ادبی را صرف نظر از اینکه در کدام نوع ادبی خلق گردیده است، می توان نوعی اثر ادبی «تعلیمی» به حساب آورد «خوشه های معرفت» نوعاً ویژگی های منحصر به فرد انواع ادبی «تعلیمی» را دارا می باشد و یا به دیگر

سخن می‌توان گفت در مقایسه با سایر انواع ادبی و ویژگی غالب در این اثر، نوع ادبیات تعلیمی می‌باشد.

«برهان» به لحاظ اینکه متعلق به خطه‌ی سرسبز هیدج است و زبان مادری او «ترکی» می‌باشد، ملاحظه می‌شود که در مضمون آفرینی و تصویر سازی از ادبیات عامیانه‌ی محلی نیز تاثیر پذیرفته است به ویژه در اشعار ترکی او بهره‌گیری در موزون و سبئل‌ها مشهود است.

واژه‌آنجایی که نکت طلبه می‌باشد و مسلط به زبان و ادبیات عرب می‌توان تاثیرات این موضوع را نیز در ابیات ایشان به ویژه در استخدام کلمات و واژه سازی‌های بعضاً مشکلا و غیر کاربردی او ملاحظه نمود.

با همه‌ی آنچه که گفته شد او شاعری است که شعر را به عنوان ابزاری برای بیان مفاهیم و مضامین مد نظر ندارد بلکه کار گرفته است، شاعری است مؤدب و راعی عفت کلام و حدود سخن. هرگز به ذم کسی نگشوده و توهین قلم به هجو و هزل نرانده است که این مطلب بیانگر رتبه‌ای است که او در سعه‌ی صدر و تعالی نگرش او به مسائل روز مره‌ی زندگی است. برایش از خداوند ذوالجلال عمر باعزت و وجود قرین با سلامت و صحت مسئلت می‌نمائیم.

یونس عسگری

شهریور ماه سال ۱۳۹۳

مقدمه ی مؤلف:

اول دفتر به نام ایزد دانا

صانع پروردگار، حق توانا

سپاسی."

خداوند سبحان را سپاس گذارم که به فضل و کرمش به راه را قرین رحمت خویش قرار داد تا گلبرگ هایی از گلزار حضرات انبیاء و اهل بیت علیهم السلام که منبع فیض الهی هستند را به زبان شعر گرد آوری نمایم، کتاب های آسمانی، انبیای الهی و حضرات معصومین علیهم السلام هدفی جز هدایت بشر ندارند. البته همه ی ما باید به این امر مهم توجه داشته و منویات این بزرگواران را سرلوحه ی زندگی خود قرار دهیم. کسانی که بی توجهی به این مقوله کرده اند بیراهه رفته و سرانجام بدی

را در پی داشته اند، که مادر طول زندگی شاهد این گونه افراد هستیم. از آنجایی که افتخار طلبه گری داشته و مسئولیت مهم وعظ و خطابه دارم لازم دانستم تا از روایات، احادیث و داستان های موثق که حامل پیام های مهمی برای آباد کردن دنیا و آخرت بشریت می باشد، اشعاری سروده به علاقه مندان تقدیم کنم. زبان شعر ربانی فصیح و آهنگین است که مخاطب را تحت تاثیر قرار داده تا مقصود مطلب را تمیز دهد، امروزه اکثریت مردم کشور ما با سواد و دارای فرهنگی غنی می باشند که سرودن برایشان بسی دشوار است، اما الطاف بی کران عزیزان بعد از چاپ کتاب «نغمه های برهان» سبب شد تا این کتاب را نیز به چاپ رسانده و از باب «مَنْ لَمْ يَشْكُرِ الْمَخْلُوقَ لَمْ يَشْكُرِ الْخَالِقَ» توانسته باشم از مخاطبین گرامی قدر دانی نمایم، به هر حال امید است کتاب فوقه مورد رضایت و توجه شما سروران گرامی قرار گرفته و از پیشنهادات و انتقادات سازنده آن عزیزان بهره مند فرمائید.

از اعضای محترم انجمن ادبی ایثار سهرهید- اساتید محترم «آقایان رهگذر و کیانمهر» خصوصاً از محضر استاد عزیز و کارشناس محترم دیبات «جناب آقای یونس عسگری» که همیشه یار و یاور بنده بوده قدر دانی مینمایم همچنان از بهریت محترم چاپ خانه ی شقایق جناب آقای حاج یوسف یارقلی و آقای حاج مهدی یارقلی و آقای محمد محمودی که در چاپ کتاب فوق نهایت زحمت را متحمل شده اند که تشکر را دارم.

طول عمری با عزّت و با برکت برای مقام معظم رهبری مراجع و حتم تقلید ملت عزیز ایران اسلامی را در تحت عنایات و توجّهات حضرت بقیه الله الأعظم از درگاه خداوند متّان مسئلت نموده و محتاج دعای خیره شما بزرگواران هستم.

ومن الله توفیق و علیه التکلان

قربانعلی مرسلی